

**Potencjalny skład gatunkowy awifauny i
chiropterofauny zasiedlającej budynku
w okresie lęgowym
w I Liceum Ogólnokształcącym
w Lublinie (al. Raclawickie 26)
- wstępne wskazania harmonogramu prac i wstępne
sposoby kompensacji niszczenia siedlisk lęgowych**

Wykonano na zlecenie **Gminy Lublin z siedzibą w Lublinie Plac Łokietka 1, 20-109
Lublin**

Autor:

dr Grzegorz Grzywaczewski

Katedra Zoologii, Ekologii Zwierząt i Łowiectwa

Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

ul. Akademicka 13

20-950 Lublin

tel. 698 864 099

e-mail: grzegorz.grzywaczewski@up.lublin.pl

Lublin, 2013 r.

I. WSTĘP

W Polsce do końca 2012 roku, stwierdzono 450 gatunków ptaków (www.komisjafaunistyczna.pl – dostęp 01.04.2013 r.), w większość z nich podlega ochronie prawnej. Spośród ptaków, ochroną ścisłą objęto 428 gatunków, ochroną częściową objęto 9 gatunków, a 13 gatunków to gatunki łowne. W Polsce stwierdzono występowanie 25 gatunków nietoperzy – wszystkie podlegają ochronie ścisłej (Rozporządzenie Ministra Środowiska 2005, 2011).

Niektóre ptaki i nietoperze zasiedlają budynki. Spowodowane jest to tym, że gatunki te pierwotnie zasiedlały otwory, szczeliny czy półki w skałach. Ze względu na rozwój budownictwa, część gatunków ptaków i nietoperzy zwiększyła swój zasięg w Europie, a populacje niektórych gatunków od wielu lat funkcjonują w takich miejscach. Dlatego też, bardzo często dochodzi do konfliktów człowiek-zwierzęta. Przykładem takiego konfliktu jest prowadzenie prac, których celem jest zabezpieczenie i remonty budynków. Ponieważ większość gatunków ptaków i nietoperzy które zasiedlają budynki to gatunki chronione, istnieje konieczność kompensacji utraty siedlisk lęgowych (Wylegała i inni 2008, 2009; Luniak 2010; Kus i inni 2010, Grzeniewski, Kowalski)

II. METODY

Inwentaryzację przeprowadzono w na przełomie kwietnia i maja 2013 roku. Kontrolowano poszczególne budynki, pod kątem dostępności dla ptaków i nietoperzy. Opisywano i dokumentowano istniejące otwory, szczeliny, pęknięcia, nisze, pułki, na poszczególnych częściach budynku, tj.: dach, stopodach, strych, ściany zewnętrzne. Poza tym odnotowywano występujące gatunki, oceniano liczebność potencjalnych gatunków oraz określano wstępna liczbę i rodzaj budek lęgowych dla poszczególnych zwierząt. Poza tym, wstępnie określono wskazania harmonogramu prac i wstępne sposoby kompensacji niszczenia siedlisk lęgowych.

III. WYNIKI INWENTARYZACJI

I Liceum Ogólnokształcące (al. Raclawickie 26)

Inwentaryzacja została przeprowadzona na budynku szkoły (fot. 1, ryc. a). Tereny otaczające budynki to: osiedle domów jednorodzinnych i bloków mieszkalnych, szlaki komunikacyjne.

Ryc. a. Położenie I Liceum Ogólnokształcącego w Lublinie (--- - zasięg prowadzonej inwentaryzacji)

Fot. 1. Wejście do I Liceum Ogólnokształcącego w Lublinie

Dach. Na dachu pokrytym papą, istnieją kominy wentylacyjne, które nie są zabezpieczone kratkami (fot. 2) - potencjalnie mogą być zasiedlane przez nietoperze, kawki, pójdzkę lub płomykówkę.

Fot. 2. Widok kominów wentylacyjnych na dachu szkoły

Strych. Na strychu stwierdzono stare dołki gniazdowe gołębi, reszki jaj oraz szkielety martwych ptaków. Poza tym stwierdzono 2 gniazda kawki (fot. 3) oraz wlatujące na strych 2 osobniki jerzyka. Na strychu istnieje 6 niezabezpieczonych otworów wlotowych.

Fot. 3. Otwór wlotowy na strych w materiale gniazdowym kawki

Ściany zewnętrzne. W ścianach północnych, południowych, zachodnich i wschodnich stwierdzono pęknięcia, w górnej części – na granicy dach/ściana. Miejsca te potencjalnie mogą być zasiedlane przez nietoperze i jerzyki (fot. 4).

Fot. 4. Niezabezpieczony otwór na strychu możliwy do zasiedlenia przez nietoperze, jerzyki, kwaki

Piwnice. Brak.

Stwierdzone gatunki podczas kontroli: kawka, wróbel, bogatka, grzywacz, zięba.

Wstępna ocena liczebności potencjalnych gatunków lęgowych: wróbel – 1-2 pary, jerzyk – 3-4 pary, kawka – 2-3 pary, nietoperze – kilka-kilkanaście osobników na w szczelinach ścian i na strychu.

IV. Wstępne sposoby kompensacji niszczenia siedlisk lęgowych

Ze względu na przygotowywaną inwestycję, dojdzie do zabezpieczania otworów wlotowych do miejsc lęgowych gatunków chronionych ptaków i nietoperzy. W ramach kompensacji utraty siedlisk lęgowych zwierząt chronionych, w trakcie prac dociepleniowych, wstępnie zaleca się wywieszenie budek lęgowych i miejsc schronienia. **Wstępna ocena liczby budek lęgowych: wróbel – 3 budki, jerzyk – 5 budek, kawka – 3 budki, nietoperze – 3 schrony podtynkowe.** Oszacowana liczba budek może się zmienić o 20-30%, po weryfikacji liczebności ptaków i nietoperzy w roku prowadzenia prac termomodernizacyjnych.

V. Wstępne wskazania harmonogramu prac

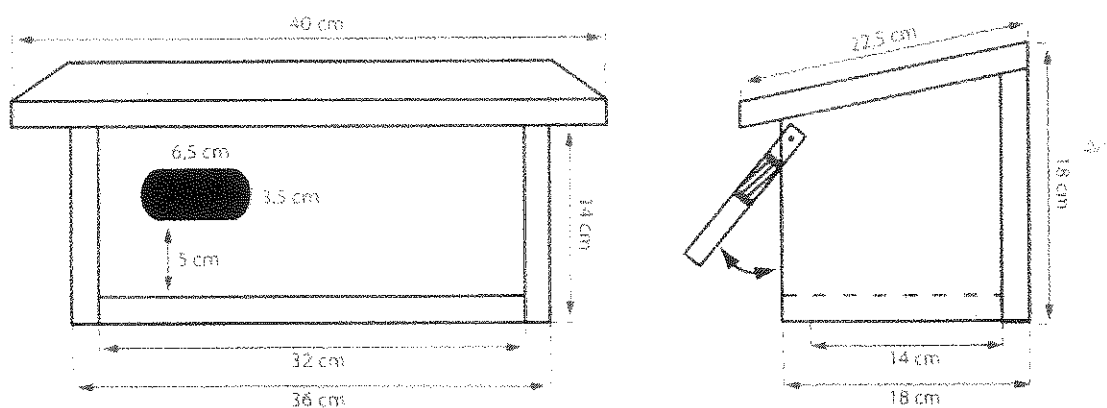
Większość ptaków i nietoperzy w środkowo-wschodniej Europie, przeciętnie rozmnaża się od kwietnia do sierpnia. Dlatego też, istnieje konieczność dostosowania prac docieplenia budynków do okresu lęgowego zwierząt występujących na budynkach. Propozycje harmonogramu prac docieplenia budynków zamieszczono w tabeli 1.

Tab. 1. Harmonogram prac dociepleniowych (zmodyfikowano na podstawie: Wylegała i inni 2009)

Zakres prac	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
wstępna inwentaryzacja stanu budynków oraz określenie potencjalnego występowania ptaków i nietoperzy	■	■										
inwentaryzacja ptaków				■	■							
inwentaryzacja nietoperzy						■		■		■		
prace dociepleniowe na których stwierdzono nietoperze								■	■			
prace dociepleniowe na których nie stwierdzono nietoperze	■	■						■	■	■	■	■
prace dociepleniowe na których stwierdzono lęgowe ptaki	■	■						■	■	■	■	■

VI. Schematy budek i schronień dla nietoperzy

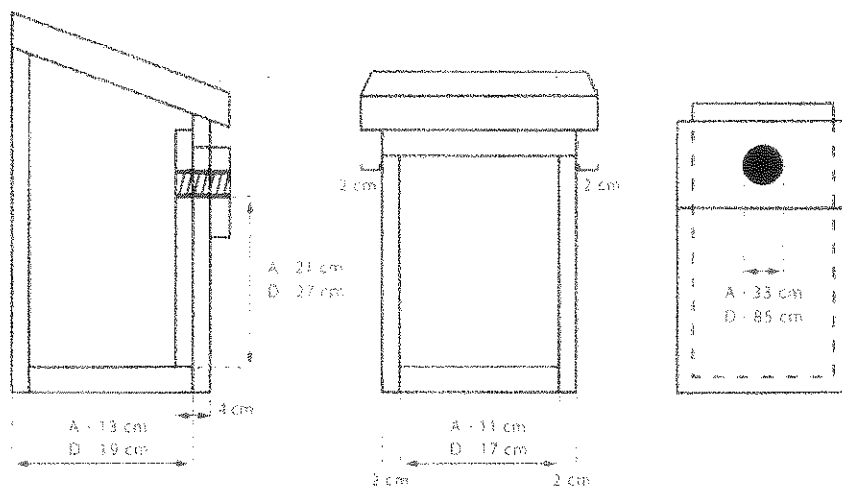
Wymiary budek i schronień muszą charakteryzować się odpowiednimi wymiarami, ustandaryzowanymi średnicami otworów oraz budową zapewniającą łatwe czyszczenie. Przez nieodpowiednie wymiary, budki i schronienie nie będą zasiedlone. Wymiary (ryc. 1, 2, 3, 4, 5, 6) pochodzą z opublikowanych materiałów dotyczących ochrony ptaków i nietoperzy na budynkach (Szokalski, Wojtatowicz 1989; Goławski i inni 2002; Mikusek 2005; Wylegała i inni 2009; Luniak 2010; Kus i inni 2010; Grzeniewski, Kowalski).

Wymiary skrzynki typu J (dla jerzyków)	
Wysokość z przodu	14 cm
Szerokość wewnątrz	14 cm
Długość wewnątrz	32 cm
Wymiary owalnego wlotu	6,5 x 3,5 cm
Odległość od dolnej krawędzi otworu wlotowego do dna	5 cm

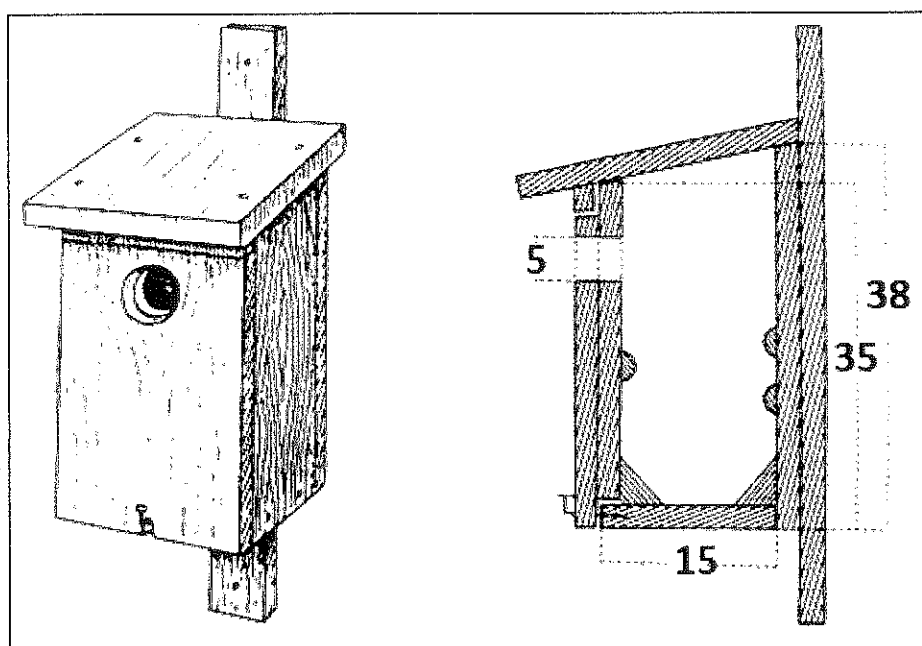
Ryc. 1. Schemat budki dla jerzyka (Grzeniewski, Kowalski)

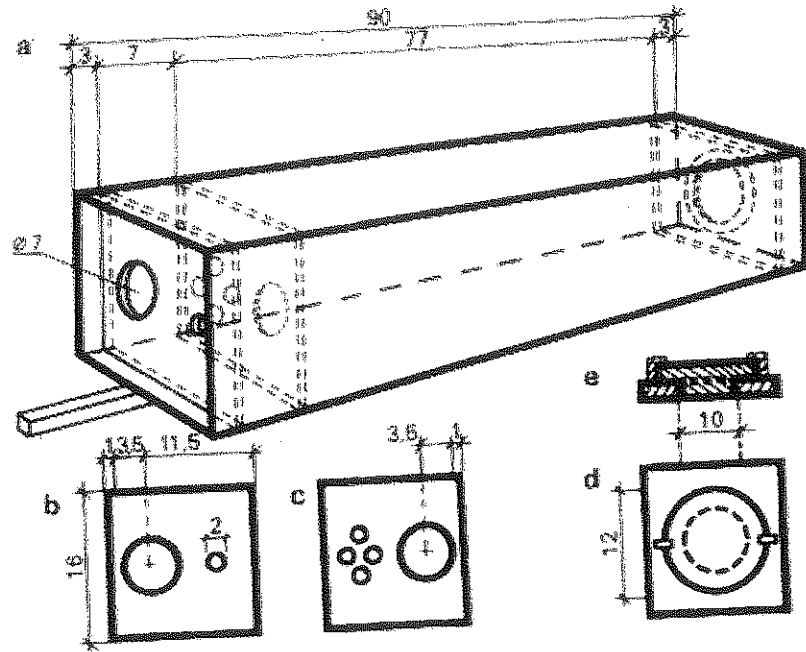

Wymiary skrzynek typu A i D		
Typ skrzynki	A (dla wróbli)	D (dla kawki)
Wewnętrzny wymiar dna	11 x 11 cm	17 x 17 cm
Głębokość od wlotu do dna (od wewnątrz)	21 cm	27 cm
Średnica otworu wlotowego	33 mm	85 mm
Grubość przedniej ścianki (z podwójnej deski)	4 cm	4 cm

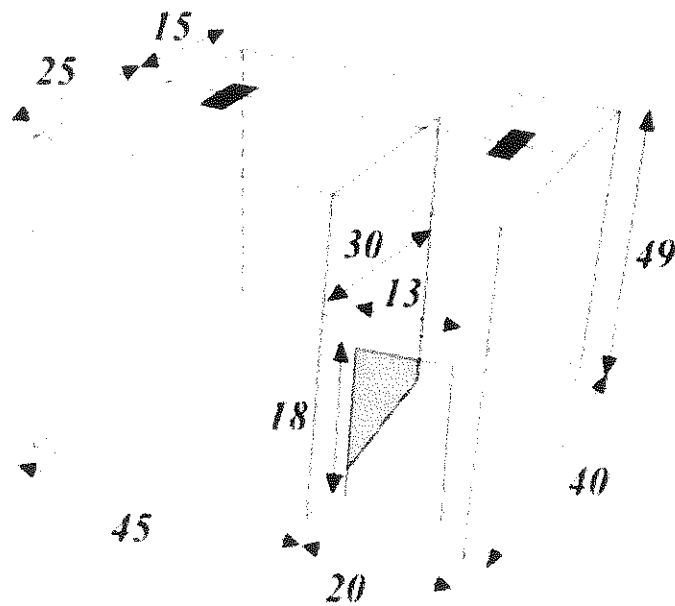
Ryc. 2. Schemat budki dla wróbli i kawki (Grzeniewski, Kowalski)

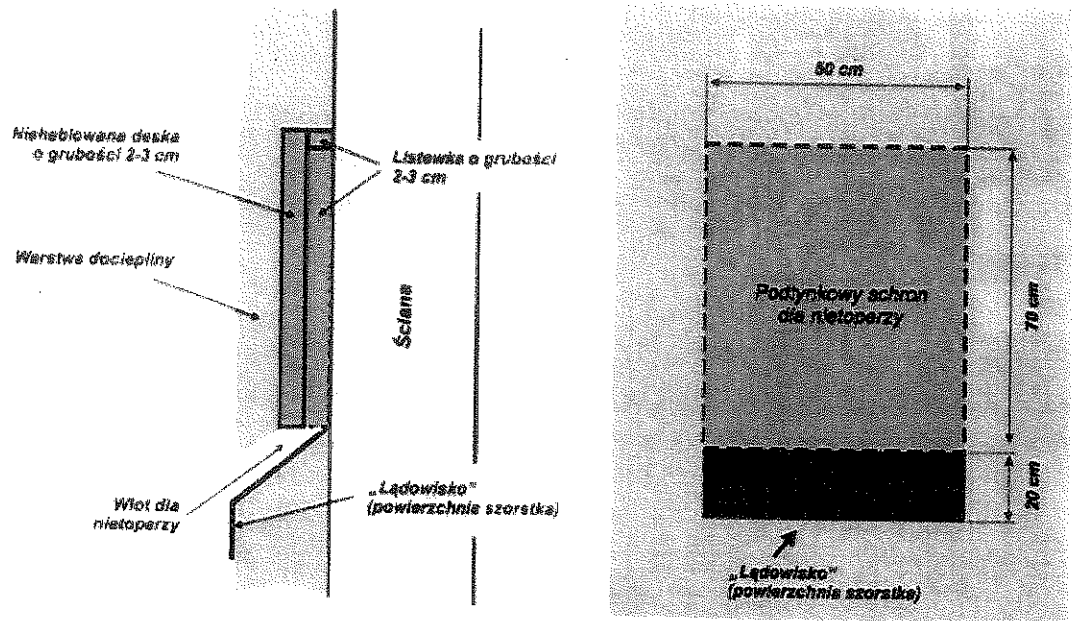
Ryc. 3. Schemat budki dla szpaka (Kus i inni 2010)

Ryc. 4. Schemat budki dla pójdzki (Mikusek 2005)

Ryc. 5. Schemat budki dla pójdzki (Gołwski i inni 2002)

Ryc. 6. Schemat schronienia dla nietoperzy (Wylegała i inni 2009)

VII. Piśmiennictwo

- Goławski A., Kasprzykowski Z., Kowalski M., Kaługa I. 2002. Ochrona płomykówki i nietoperzy w obiektach sakralnych w Polsce. Mazowieckie Towarzystwo ochrony Fauny, Siedlce.
- Grzeniewski M., Kowalski M. Ochrona ptaków gniazdujących w budynkach. Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”, Siedlce.
- Kus K., Staniaszek M., Szczepaniak P. 2010. Ptaki w budynkach. Remonty i docieplenia w zgodzie z przepisami ochrony przyrody. Stowarzyszenie Ochrony Sów, Bodzentyn.
- Luniak M. 2010. Ptaki w budynkach. Wyd. Stołeczne Towarzystwo Ochrony Ptaków, Warszawa.
- Mikusek R. (red). 2005. Metody Badań i Ochrony Sów. FWIE, Kraków.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 marca 2005 r. w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych. Dz.U.05.45.433.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Dz. U. nr 237, poz. 1419.
- Szokalski M., Wojtatowicz J. 1989. Ptaki w ogrodzie. PWRiL, Warszawa.
- Wylegała P., Dzięciołowski R., Jaros R., Kepel A. 2008. Standardy montowania ukryć dla ptaków i nietoperzy jako element prac dociepleniowych. Polskie Towarzystwo „Salamandra”, Fundacja EcoFundusz, Poznań.
- Wylegała P., Jaros R., Dzięciołowski R., Kepel A., Szkudlarek R., Paszkiewicz R. 2009. Docieplanie budynków w zgodzie z zasadami ochrony przyrody. Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra”, Poznań.